

Genderová studia
Katedra sociologie FSS MU

Genderová struktura společnosti: rodina, vzdělání a práce

Iva Šmídová a Lucie Jarkovská

- **Gender na FSS 1998 – 2008**

- **1998**

- Jeden volitelný kurs na katedře sociologie

- **2008**

- Akreditovaný obor na Bc. Stupni v prezenční a kombinované formě
- Badatelky řeší 3. projekt GA ČR, účastnily se rámcových programů EU
- Zajišťují výuku 163 studujícím, asi 32 kursů ročně
- Tým pěti vyučujících (při součtu úvazků 2,5)
- Tři badatelky absolvovaly doktorát, jedna splnila habilitační kritéria

- **2018**

- ???

Volba vzdělání a anticipace šancí na pracovním trhu z genderové perspektivy

- **Strukturní provázanost:**
 - Trhu práce
 - Vzdělávacího systému
 - Rodiny
- **Genderovanost struktur i mechanismů sociální re/produkce**

Volba vzdělání a anticipace šancí na pracovním trhu z genderové perspektivy

- **Kvantitativní analýzy**
- Zaměstnanecká genderová segregace v kontextu segregace ve vzdělání
- Faktory podmiňující vzdělanostní aspirace a volbu školy dívek a chlapců v českém vzdělávacím systému
- Faktory podmiňující vzdělanostní a třídní aspirace rodičů pro syny a dcery

- **Kvalitativní analýzy**
- Vzdělanostní volby a anticipace šancí 15ti letých žákyň a žáků na trhu práce z genderové perspektivy (v ČR)
- **Případové studie**
 - **Genderová reprodukce ve výuce**
 - **Genderovaná struktura univerzity**
 - **Podnik jako genderovaná organizace**
 - **Prolamování bariér**

Kvantitativní analýzy I.

- **Zaměstnanecká genderová segregace v kontextu segregace ve vzdělání**
- Míra genderové segregace v povolání je silněji navázána na horizontální segregaci ve vzdělání než na vertikální segregaci ve vzdělání
- Jakkoliv se změnila vertikální struktura vzdělanosti žen a mužů, horizontální segregace podle povolání zůstává (Bradley 2000, Bettio 2002 a Coré 1999, Valentová et al. 2008)

Kvantitativní analýzy II.

- **Faktory podmiňující vzdělanostní aspirace a volbu školy dívek a chlapců v českém vzdělávacím systému**
- Aspirace ne, ale reálné jednání v podobě volby typu školy (s maturitou/bez maturity) však již nese znaky genderovanosti vzdělávacího a socializačního procesu.

Kvantitativní analýzy III.

- **Faktory podmiňující vzdělanostní a třídní aspirace rodičů pro syny a dcery**
- Tradiční genderové linie reprodukce statusu
- Dívky zázemí, chlapci výkon

Shrnutí: koherence pozice na trhu práce, vzdělání a individuálních anticipací v rodině

- Ke klíčové reprodukci segregovaného trhu práce dochází spíše v oblasti jeho horizontální struktury, a to již při volbě „vhodných“ oborů ve vzdělávacím procesu.
- Faktory, jež se podílejí na formování vzdělanostních aspirací a volbě (střední) školy, naznačují mechanismus, jímž dochází ke sladování pozic s dispozicemi (Bourdieu 1998): v rovině postojové dochází k prolínání a rozostření genderových hranic, ale v rovině jednání již rozhodnutí nabývají adekvátních genderových konotací.
- Rodičovské aspirace anticipují kontinuální kariéru synů a diskontinuitu v pracovní kariéře dcer (mateřskou péčí přerušovanou), tím je reprodukce statu quo posílena.

Školní třída pod generovou lupou

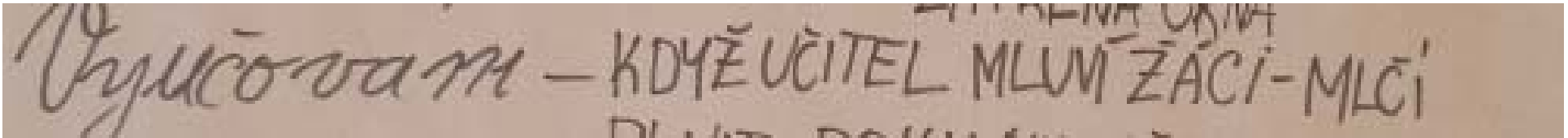
Gender

- jako strukturující princip

nikoli jako

- charakteristika individua

Sociální nerovnosti ve škole

- Věk
- Etnicita
- Třída/sociální vrstva
- Gender

Shrnutí

- Věk, gender a etnicita: „přirozený“ základ sociálních nerovností
- Esencializace těchto kategorií formuje pedagogický proces
- Snaha o překročení reifikace těchto kategorií ve výzkumu

Otázka k závěru?

- Průsečíky sociálních struktur, genderovaných institucí s postoji a jednáním aktérů vysvětlují logiku statu quo genderových vztahů. Výzkum konstatuje, že tyto mechanismy reprodukuje nerovné postavení žen a mužů a že aktéři nerozhodují „svobodnou volbou“. Kde končí sociologická analýza a začíná politická angažovanost vědecké práce?